

Aktuelle omstillingstiltak

1. Mandat og bakgrunn	2
1.1 Mandat fra kommunestyret	2
1.2 Arbeidet i hver enkelt enhet	2
1.3 Egen arbeidsgruppe	3
1.4 Gjennomførte innsparringstiltak de tre siste årene	3
2. Omorganiseringstiltak	4
2.1 Omstrukturering av enhetene/funksjonene.....	4
2.2 Endring av skolestrukturen.....	6
2.3 Kommunesamarbeid.....	7
2.3.1 Støttefunksjoner (regnskap, lønn, IT, etc).....	7
2.3.2 Avlastende tjenester	8
2.4 Demensomsorg	8
3. Avvikling eller reduksjon av kommunale tjenester	9
3.1 Redusert aktivitetsnivå innen landbruks- og miljøforvaltning.....	9
3.2 Husleie for lokaler i skysstasjonen.....	9
3.3 Finansieringsopphør for bygdemusèet	10
3.4 Redusert driftsramme for Oppdal Kulturhus KF.....	10
3.5 Redusert driftsramme for Oppdal kirkelige fellesråd.....	10
3.6 Nedleggelse av kommunal røntgen	11
3.7 Oppsigelse av avtale om økonomisk ansvar for private omsorgsboliger.....	11
3.8 Sentralisering av SFO-tilbudet	12
3.9 Haugen gård leirskole – opphør av kommunalt ansvar	12
3.10 Reduksjon av lærertettheten i grunnskolen	13
3.11 Redusert tjenestekvalitet innenfor samferdselssektoren	13
3.12 Godtgjøring til folkevalgte	14
3.13 Reduksjon i antall lærlingplasser	15
3.14 Ungdom i jobb.....	15
3.15 Revidering av vedtak knyttet til sikringskjøring	15
3.16 Reduksjon i rådmannen sine stabsfunksjoner	15
4. Kutt i tilskuddsposter	16
5. Inntektsøkning	19
5.1 Betalingssatser for hjemmetjenestene	19
5.2 Innføring av avgiftsparkering i sentrum.....	20
6. Kapitalfrigjøring gjennom salg av eiendeler	22
6.1 Salg av grunneiendommer som er regulert til utbyggingsformål.....	22
6.2 Areal som kan utvikles til utbyggingsformål	22
6.3 Landbrukseiendommer	23
6.4 Kommunale utleieleiligheter	23
6.5 Salg av festeareal.....	23
6.6 Salg av industribygg.....	23
6.7 Salg av aksjer i kraftforetak.....	23
7. Sammendrag	24

Aktuelle omstillingstiltak

1. Mandat og bakgrunn

1.1 Mandat fra kommunestyret

Under behandlingen av handlingsprogrammet for 2011-2014 vedtok kommunestyret følgende:

Det vises til rådmannens beskrivelse i handlingsprogrammet:

"Kommunen har mulighet til å frigjøre ressurser ved for eksempel å organisere tjenesteapparatet på en annen måte, ved å foreta avvikling, reduksjon eller kvalitetsjusteringer av tjenester, ved å avvikle eller redusere tilskuddsordninger eller ved å pålegge de tjenesteytende enhetene strengere effektivitetskrav."

Det legges til grunn at det er behov for en slik øvelse med jevne mellomrom. Rådmannen bes derfor om å foreta en slik gjennomgang av tjenesteapparatet som legges fram i forbindelse med handlingsprogrammet for 2012-2015.

Rådmannen har løst oppdraget på samme måte som da tilsvarende jobb ble utført i 2008:

- Hver enkelt enhet har sett på effektiviseringsmuligheter for sine tjenesteområder.
- En egen arbeidsgruppe har sett på enhetsovergrepene omstillingstiltak og inntektsmuligheter.

1.2 Arbeidet i hver enkelt enhet

Enhetslederne fikk i oppgave å fremme forslag til effektiviserings- og omstillingstiltak innenfor sine tjenesteområder tilsvarende 1,5 prosent av pengene som er budsjettet til tjenesteproduksjon.

Beregningsgrunnlaget er hentet fra detaljbudsjettet for 2011 og omfatter alle artene for lønn, varekjøp og eksterne tjenestekjøp som inngår i enhetenes tjenesteproduksjon.

	Lønns-, vare og tjenesteinnsats	1,5% effektiviseringsramme
Plan og forvaltning	18 218 000	273 000
Støttetjenester	20 789 000	312 000
Opplæring og bolig	30 124 000	452 000
Sykehjemmet	41 136 000	617 000
Hjemmetjenestene	32 239 000	484 000
Aune barneskole	26 192 000	393 000
Vollan skole	6 645 000	100 000
Drivdalen skole	5 120 000	77 000
Midtbygda skole	5 580 000	84 000
Lønset skole	3 711 000	56 000
Ungdomsskolen	25 750 000	386 000
Kommunale barnehager	11 675 000	175 000
Kommunalteknikk	14 532 000	218 000
Bygg og eiendom	27 007 000	405 000
Helse og familie	26 432 000	396 000
NAV	4 899 000	73 000
Sum	300 049 000	4 501 000

Aktuelle omstillingstiltak

1.3 Egen arbeidsgruppe

Rådmannen nedsatte en egen arbeidsgruppe som fikk i oppgave å se på omstillingstiltak som er enhetsovergrepene og som vil medføre at man må gjøre strukturelle grep. I tillegg skal gruppa se om vi har mulighet for å øke inntektene gjennom satshevinger, nye betalingsordninger eller selvkosttilpasning av dagens regulativ. Arbeidsgruppa skulle også se om kommunen kan redusere sitt lånebehov gjennom realisering av eiendeler.

Arbeidsgruppa har bestått av Håkon Gustavsen, (tillitsvalgt) Monica Brøttemsmo (tillitsvalgt), Kjell Braut, Frøydis Lindstrøm, Thorleif Jacobsen, Leidulf Skarbø og Dagfinn Skjølsvold.

Rådmannens mandat til arbeidsgruppa

Arbeidsgruppa har som mandat å utrede

- ✓ Omstillingstiltak som innebærer at man må organisere tjenesteapparatet på en annen måte
- ✓ Avvikling, reduksjon eller kvalitetsmessige nedjusteringer av kommunens tjenester
- ✓ Avvikling eller reduksjon av tilskuddsordninger
- ✓ Inntektsøkning gjennom satshevinger, nye betalingsordninger eller markeds- og selvkosttilpasning av dagens regulativ.
- ✓ Kapitalfrigjøring gjennom salg av eiendeler

1.3.1 Arbeidsgruppas måte å løse oppdraget på

I 2008 ble det utført tilsvarende arbeid. Arbeidsgruppa har valgt å ta utgangspunkt i rapporten fra den gang, og ajourføre aktuelle tiltak i forhold til endringer som har skjedd i ettertid.

Arbeidsgruppa har ikke tatt stilling til om det er ønskelig å gjennomføre tiltakene, men gitt et råd i forhold til hva som *kan være mulig* å gjennomføre dersom kommunen kommer i en underskuddssituasjon, og forsøkt å anslå de økonomiske potensialene.

De tillitsvalgte har ønsket å få tydelig frem følgende presisering:

”Arbeidstakerorganisasjonene i Oppdal kommune aksepterer ikke oppsigelser i forbindelse med kostnadsreducerende og inntektsøkende tiltak for å balansere økonomien”.

1.4 Gjennomførte innsparingstiltak de tre siste årene

Etter arbeidet i 2008 ble noen av anbefalingene fulgt opp, og i tillegg har det dukket opp nye innsparingsmuligheter som har blitt benyttet. En gjennomgang av budsjettvedtakene de tre siste årene viser at det er gjennomført følgende tiltak:

	Fom 2009	Fom 2010	Fom 2011
Økning i SFO-satsene	300 000		
Sammenslåing av barnehageenhetene	200 000		
Redusert aktivitetsnivå i utviklingsenheten	250 000		
Tilfeldige utgifter etter formannskapets bestemmelse	200 000		
Reduksjon i tjenestekjøp fra plankontoret		250 000	
Vedlikehold av kommunale bygg og boliger		100 000	
Reduserte strøm- og vanngebyrkostnader		100 000	
Reduksjon i sosialhjelpskostnader		200 000	
Reduksjon i energikostnader		100 000	
Oppjustering av husleie for omsorgs/trygdeboliger			400 000
Fakturagebyr			100 000
Innsparing seniorpolitiske tiltak			200 000
Reduksjon av rammer - "ostehøvel"			824 000
Redusert kompensasjon til skolene for spesialundervisning			573 000
Følgetjeneste for jordmødre - bortfall av finansieringsansvar			450 000
Innsparingstiltak NAV			250 000
Gebyrøkning for byggesakstjenester			100 000
Akkumulert sum	950 000	1 700 000	4 597 000

2. Omorganiseringstiltak

Arbeidsgruppa har for denne delen av arbeidet konsentrert seg om tre tema:

- Omstrukturering av enhetene/funksjoner
- Endring av skolestrukturen
- Kommunesamarbeid
- Demensomsorg

2.1 Omstrukturering av enhetene/funksjonene

Fra 2002 av har administrasjonen vært organisert etter tonivåmodellen, hvor enhetslederne rapporterer direkte til rådmannen. Omorganiseringen ble evaluert i 2005, hvor resultatet var at man beholdt organisasjonsmodellen med noen mindre tilpasninger. Administrasjonen er nå organisert i 15 enheter i tillegg til støttetjenestene. De 3 kommunale barnehagene var tidligere organisert som selvstendige enheter. Disse ble slått sammen til én enhet fra 2009 av.

Arbeidsgruppa har drøftet om det kan hentes ut kostnadsgevinster ved å redusere antall enheter, og likevel beholde en hensiktsmessig organisering etter tonivåmodellen. Noen argumenter drar i retning av at slike gevinster kan oppnås:

- Færre antall enheter betyr færre enhetsledere som bruker tid til strategisk ledelse. Frigjort tid kan brukes til faglig arbeid.
- En reduksjon i antall enheter og enhetsledere legger tilrette for stordriftsfordeler innen ledelsesfunksjoner og administrativt arbeid.
- Man kan oppnå synergi- og samordningseffekter ved at ressurser brukes på tvers av nåværende enhetsgrenser.

Andre argumenter drar i retning av at gevinstene er begrenset:

- Enhetslederne i de minste enhetene bruker så liten del av sin tid til ledelse at det er små potensial.
- Sammenslåing av enheter som ikke har sammenfallende fagprofesjoner og brukergrupper gir neppe noen gevinster.
- Tonivåmodellen forutsetter at kontrollspennet for enhetslederne ikke blir for stort. Store enheter medfører at et mellomledernivå må etableres.
- Mangel på ledelsesnærver

Arbeidsgruppa anser følgende muligheter som aktuelle i denne vurderingen:

- Drivdalen skole og Vollan skole får felles enhetsoverbygning med samme rektor og administrasjon.
- Midtbygda skole og Lønset skole får felles enhetsoverbygning med samme rektor og administrasjon.
- Aune barneskole og ungdomsskolen slås sammen til en enhet
- Opplæring og bolig og hjemmetjenestene slås sammen til en enhet.
- Hjemmetjenestene og sykehjemmet slås sammen til en enhet.
- Helse og familie avvikles som egen enhet, og funksjonene fordeles til andre enheter.
- Sammenslåing av bygg og eiendom og kommunalteknikk til en enhet.

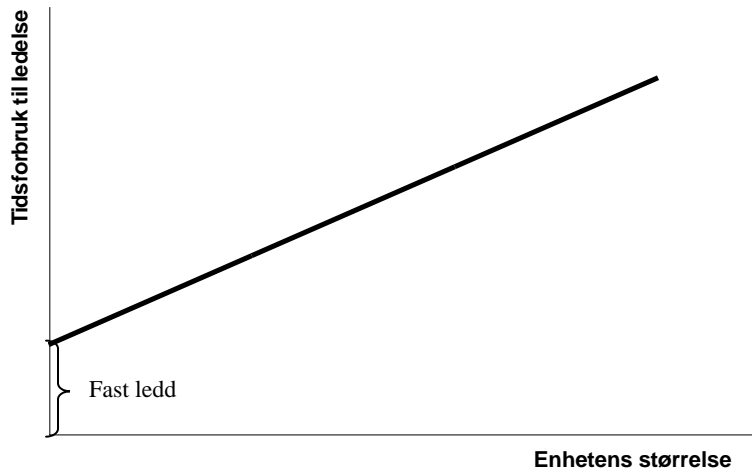
Det er svært vanskelig å anslå hvor stort tidsforbruk til ledelse og administrasjon som effektiviseres bort når enheter slås sammen. Det er grunn til å tro at ledelsestiden består av en fast del som er uavhengig av enhetens størrelse, og en variabel del som står i forhold til enhetens omfang (f.eks. målt i antall ansatte og budsjett). Den faste delen beskriver hvor mye tid til planlegging, rapportering og møtevirkosomhet som uansett størrelse kreves for å ha en selvstendig enhet som skal utarbeide innspill til handlingsprogram, årsbudsjett, tertialrapporter og årsmelding, hvor enhetslederen skal delta i ledermøter og andre fora som det forventes at enhetene skal være representert i, og hvor det holdes et

Aktuelle omstillingstiltak

akseptabelt nivå på oppdateringen av den kompetansen som kreves av enheten for å utøve disse funksjonene.

En enhet med komplekse tjenester, mange ansatte og stort budsjett krever større tidsforbruk til å håndtere disse funksjonene enn en liten enhet. Derfor har man også et variabelt ledd.

Skjematisk kan tidsforbruket beskrives slik:

Ved sammenslåing av enheter er det kun det faste tidsleddet som effektiviseres bort. Ledelses- og administrasjonsressursene som varierer med virksomhetens omfang vil bestå.

I skoleverket er det avtalebestemt hvor stor undervisningsplikt rektorer på små skoler skal ha. For alle de 4 grendeskolene har rektorene undervisningsplikt i 27% av sin tid, mens de resterende 73% er avsatt til ledelsesfunksjoner. Uten å ha gått i detalj i avtaleverket må det inntil videre kunne legges til grunn at en rektor som skal utøve ledelsesfunksjoner for to skoler ikke kan ha undervisningsplikt.

Ut fra en skjønnsmessig vurdering av hva som forventes av en enhetsleder, har det faste tidsleddet blitt anslått til 0,2 årsverk. Selv om skoleverket er omfattet av særskilte arbeidstidsbestemmelser, velges det å bruke samme anslag for alle enheter. Årsverkkostnaden for de aktuelle stillingene utgjør i overkant av kr 500.000,-. Ut fra dette legges det til grunn en effektiviseringsgevinst på kr 100.000,- pr enhet som avvikles.

Arbeidsgruppas anbefaling:

- **Opplæring og bolig og hjemmetjenestene slås sammen til én enhet og det tas ut en effektiviseringsgevinst på kr 100.000,-. Arbeidsgruppa viser for øvrig til eget prosjekt om temaet.**
- **Flertallet mener at bygg og eiendom og kommunalteknikk bør slås sammen til én enhet. Det må påpekes at evt. gevinster innen VAR-området ikke kan tas ut til andre formål. Det tas ut en effektiviseringsgevinst på kr 100.000,-.**
- **Drivdalen skole og Vollan skole bør få felles enhetsoverbygning med samme rektor og administrasjon, og at det tas ut en effektiviseringsgevinst på kr 100.000,-. Primært anbefaler arbeidsgruppa likevel endring av skolestruktur, jfr pkt 2.2.**
- **Midtbygda skole og Lønset skole bør få felles enhetsoverbygning med samme rektor og administrasjon, og at det tas ut en effektiviseringsgevinst på kr 100.000,-. Primært anbefaler flertallet likevel endring av skolestruktur, jfr pkt 2.2.**

Aktuelle omstillingstiltak

2.2 Endring av skolestrukturen

Arbeidsgruppa har gått gjennom elevtallsprognosene, og vil påpeke at barneskolene er inne i en periode med sterkt avtakende elevtall:

1.-7. trinn	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17
Aune	377	382	383	375	371	352	335	328	330
Vollan	85	85	80	80	85	78	84	78	74
Drivdalen	45	46	51	42	40	37	36	37	33
Midtbygda	74	62	61	57	51	50	51	56	63
Lønset	30	28	30	26	26	26	29	25	25
Sum	611	603	605	580	573	543	535	524	525

Prognosen er basert på at elevene vil gå på den skolen de tilhører i følge folkeregisteret. I realiteten har vi sett relativt store overflyttinger, spesielt fra Vollan til Aune.. Arbeidsgruppa vil også understreke at elevtallsprognoser alltid vil ha en viss usikkerhet, og at tallene som er gjengitt ikke må leses som en fasit.

Prognosene tyder på en kraftig reduksjon i elevtallet de kommende 5 årene. Etter at nye Aune barneskole står ferdig, har vi barneskoler som er dimensjonert for til sammen 760 elever, noe som vil gi en kapasitetsutnyttelse på rundt 70% om 5 år. På bakgrunn av elevtallsutviklingen anses endring av skolestrukturen som et aktuelt virkemiddel for å redusere kommunens driftskostnader. Alternativt vil kostnadene øke, fordi det må foretas store investeringer ved to av grendeskolene. Arbeidsgruppa har brukt kalkulasjonsmodellen som ble utviklet under revideringen av skolebruksplanen for å anslå økonomiske gevinster ved å endre skolestrukturen.

Følgende alternativ har blitt kostnadsberegnet:

Alt 0: Skolestruktur som i dag

Alt 1: Drivdalen skole legges ned

Alt 2: Drivdalen skole og mellomtrinnet ved Midtbygda legges ned

Alt 3: Drivdalen og Midtbygda skole legges ned

Alt 4: Drivdalen skole legges ned. Lønset skole blir skole for 1.-3. trinn og Midtbygda for 4.-7. trinn i en sammenslått skolekrets.

Kalkulasjonsmetoden er basert på følgende element:

- Budsjettfordelingsmodellen mellom skolene tar hensyn til smådriftsulemper, ved at det utmåles større lærerressurser pr elev ved små skoler enn ved store skoler. Ved endring av skolestrukturen blir smådriftsulempene mindre og ressursbruken pr elev går ned. I modellen har elevtallsprognosen for skoleåret 2015/16 blitt benyttet.
- Endring av skolestruktur fører til at flere får rett på skoleskyss. Modellen tar hensyn til en kostnadsøkning på kr 6.900,- pr elev hvor endringene utløser skoleskyss.
- Nedlegging av skoler betyr mindre bygningsareal som skal driftes. Kostnadsgevinsten er anslått til kr 600,- pr kvm bygningsareal.
- Nedlegging av skoler betyr at kostnadene til skoleledelse og støttefunksjoner går ned. Det er lagt til grunn kr 300.000,- pr nedlagt skole.

Kalkulasjonene ga følgende anslag over årlige driftsbesparelser i forhold til 0-alternativet:

	Alt. 1	Alt. 2	Alt. 3	Alt. 4
	1 526 000	1 927 000	2 836 000	2 673 000

Aktuelle omstillingstiltak

En strukturendring vil også påvirke investeringsbehovet. Lånebehovet (investeringer eks. mva) for de ulike alternativene er beregnet til:

Alt. 0 (beholde dagens struktur)	Alt. 1	Alt. 2	Alt. 3	Alt. 4
30,6 mill	20,1 mill.	4,5 mill.	2,5 mill.	10,5 mill

Som anslås til å gi følgende økning i rente- og avdragutgiftene første året etter investeringene:

2 907 000	1 910 000	428 000	238 000	998 000
-----------	-----------	---------	---------	---------

Den samlede budsjettgevinsten i forhold til å fortsette med dagens skolestruktur er dermed beregnet til følgende:

	Alt. 1	Alt. 2	Alt. 3	Alt. 4
Driftsgevinst eks. finanskostnader	1 526 000	1 927 000	2 836 000	2 673 000
Sparte rente- og avdragskostnader pr år	998 000	2 480 000	2 670 000	1 910 000
Sum budsjettbesparelser pr år	2 524 000	4 407 000	5 506 000	4 583 000

Arbeidsgruppas anbefaling:

Arbeidsgruppa anbefaler at skolestrukturen endres i tråd med alternativ 4, hvor Drivdalen skole legges ned, og Midtbygda blir skole for 4.-7. trinn og Lønset for 1.-3. trinn i en sammenslått skolekrets. Det legges til grunn at endringen vil utløse en driftsgevinst på rundt 2,7 mill. i året i forhold til å fortsette med dagens skolestruktur. I tillegg vil lånebehovet for investeringene bli rundt 20 mill. lavere, noe som betyr sparte rente- og avdragutgifter på ytterligere rundt 1,9 mill.

2.3 Kommunesamarbeid

Kommunesamarbeid blir ofte pekt på som et virkemiddel for å levere tjenester på en mer kostnadseffektiv måte. Erfaringene våre så langt er likevel at gevinstene i større grad er knyttet til andre positive faktorer, slik som mindre sårbarhet ved fravær av nøkkelpersonell, å være attraktiv ved nyrekrutteringer, og evnen til å holde seg faglig oppdatert.

Arbeidsgruppen vil peke på 3 områder hvor det bør være potensial for å hente samarbeidsgevinster

2.3.1 Støttefunksjoner (regnskap, lønn, IT, etc)

Behovet for støttefunksjoner er ganske likt fra kommune til kommune, og det er store faste kostnader knyttet til et slikt apparat. Dette tilsier at det er potensial for å redusere de samlede kostnadene dersom to eller flere kommuner samarbeider. På den andre siden kan det være store etableringskostnader dersom ulike data- arkiv- og regnskapssystem må samordnes. Våre erfaringer tilsier at samarbeid i form av vertskommuneløsning utløser de største gevinstene.

For noen år siden ble det forsøkt å etablere et samarbeid med Rennebu og Midtre Gauldal, men dette lyktes ikke. Det har den siste tiden blitt ført drøftinger med Rennebu kommune om et to-kommunesamarbeid innen IT og økonomi.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Arbeidsgruppa anser kommunesamarbeid for støttetjenester som et aktuelt virkemiddel for å oppnå effektiviseringsgevinst, og mener at kravet til kostnadsgevinst må synliggjøres dersom det kommer konkrete samarbeidsforslag.

Aktuelle omstillingstiltak

2.3.2 Avlastende tjenester

Det ytes pr i dag avlastning for 8 funksjonshemmede i Skogly vest. Videre ytes det avlastning innen eldreomsorgen for 6 hjemmeboende i Drivdalsheimen. Avlastning i Skogly har en kostnadsramme på anslagsvis 1,4 mill. på dagens nivå. Drivdalsheimen har en kostnadsramme på anslagsvis 1,3 mill. på dagens nivå.

Vi vet pr i dag at det både i eldreomsorgen og i tjenesten for funksjonshemmede er økt behov for hjelpetiltak i form av avlastning. Bolig og opplæring driver i dag avlastning i en kommunal bolig som ikke er universelt utformet. Dette begrenser muligheter for avlastning til brukere med rullestol eller begrenset mobilitet.

Det er mulig å tenke samordning av avlastningstjenester for eldreomsorgen og funksjonshemmede. Dette vil dersom man har bygning som er tilrettelagt muliggjøre sambruk av ressurser på natt samt tilgjengelighetsressurs og tilsyn. Det vil være flere stordriftsfordeler ved å samordne tjenestene under samme tak.

I samtaler med helsesrådgiver samt leder for hjemmetjenesten i Rennebu kommune, ytres det stor interesse for å utrede mulighet for samordning av tjenesten også med Rennebu. Rennebu kommune kjøper i dag avlastningstjenester fra opplæring og bolig etter selvkost. Det er også av interesse å se på felles løsninger for avlastning med funksjonshemmede og eldre.

Et samordningstiltak vil få en investeringskostnad på bygg. Effektiviseringen vil ligge på drift uten at denne kan kostnadsfestes eksakt pr. dato.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Arbeidsgruppa anser kommunesamarbeid for avlastende tjenester som et aktuelt virkemiddel for å oppnå effektiviseringsgevinst, og mener at Oppdal bør ta initiativ over for Rennebu for å utrede et samarbeid.

2.4 Demensomsorg

I dag organiseres demensomsorgen i Oppdal gjennom skjermet avdeling ved Oppdal helsesenter med 10 plasser. Det er videre et økt omfang av demente - anslagsvis har 80% av befolkningen over 80 år en demens diagnose. Omsorgsbehovet er varierende og de fleste brukerne mottar bistand fra hjemmetjenesten i egen bolig eller i ordinær avdeling ved helsesenteret.

Omsorgen ved skjermet avdeling har pr i dag en døgnkostnad pr pasient med netto kr.1630,-. Ordningen medfører at pasienter ikke betaler husleie eller egne medisiner som følge av at de bor i en institusjon. Videre dekker helsesenteret utgifter til medisinsk forbruksmateriell samt vask av tøy. Ved å organisere demensomsorgen i mindre bo-enheter som omsorgsboliger vil man kunne drive mer kostnadseffektivt som følge av økte inntekter via egenbetaling samt at pasientene selv måtte dekke utgifter til medisiner og hushold.

Dagens utgifter som vil bortfalle ved å organisere demensomsorg i omsorgsbolig:

Medisiner	Kr.7.700,- pr år pr pers
Medisinsk forbruksmateriell	Kr.6.300,- pr år pr pers
Renhold av klær,sengetøy m.m	Kr.10.000,- pr år pr pers

Samlet innsparing **Kr.24000,- pr pers pr år**

I tillegg kommer egenbetaling for hjemmetjenester som følge av at de bor i omsorgsbolig med hjemmetjenester. Dette er vanskelig å kostnadsberegne da det avhenger av den enkelte bruker sin inntekt.Døgnkostnad pr bruker i BOAS er på netto kr.882,-

Det er gjort vurderinger i forhold til samordning av tjenester med andre kommuner uten at dette vil ha betydning for kostnad av drift. Ressursbruk vil være knyttet til den enkelte bruker sitt bistandsbehov.

Det vil videre ikke være formålstjenelig å organisere tjenesten i store enheter da dette har uheldig konsekvenser på pasientenes fungering og helse.

Aktuelle omstillingstiltak

Vilkåret for å organisere demensomsorgen i omsorgsboliger vil være å øke antall omsorgsboliger med fellesareal. Investeringskostnader vil dekkes gjennom stønad fra husbanken samt husleie fra brukere. Brukere vil få kompensert deler av husleie gjennom bostøtte.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Ved å organisere demensomsorgen i omsorgsboliger kan man få en kostnadseffektivisering opp mot anslagsvis 2,7 mill pr år for 10 brukere. Arbeidsgruppa anbefaler at disse mulighetene utredes nærmere under neste utbyggingstrinn for eldreomsorgen.

3. Avvikling eller reduksjon av kommunale tjenester

Arbeidsgruppas innfallsvinkel er at alle oppgaver som ikke er lovpålagte eller nødvendige for å støtte tjenesteproduksjonen innen lovpålagte områder skal vurderes som aktuelle innsparingsområder. Innenfor de fleste lovpålagte områder er det opp til kommunen å vurdere hvilket nivå tjenesteproduksjonen skal ligge på. Derfor er det også aktuelt å vurdere om man innenfor lovpålagte områder kan redusere tjenesteomfanget.

3.1 Redusert aktivitetsnivå innen landbruks- og miljøforvaltning

For 2011 er det budsjettert med en bemanning på 4,8 årsverk innenfor miljø- og landbruksforvaltning. KOSTRA-data for Oppdal viser at landbruksnæringen er i nedgang, og at det derfor kan stilles spørsmål om oppgavene kan løses med færre ansatte enn før:

	2006	2007	2008	2009	2010
Landbrukseiendommer		630	630	629	613
Jordbruksbedrifter	277	269	263	247	242
Jordbruksbedrifter med husdyr				225	218
Jorbruksarealer i drift: dekar	74 504	75 380	75 044	70 716	72 481

Ressursdimensjoneringen for området har i større grad vært et resultat av politiske enn faglige avveininger om hvilket nivå aktiviteten bør holdes på. Bemanningen ble siste gang oppjustert under handlingsprogrambehandlingen for 2007-2010 med en ½ stilling, som ga en ressursøkning på kr 250.000,-.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Landbruks- og miljøforvaltningen nedjusteres med en stilling, og det tas ut en budsjettgevinst på kr 500.000.

3.2 Husleie for lokaler i skystasjonen

Kommunen har leid utstillingslokaler i skystasjonen fra det kommunale aksjeselskapet Oppdal Skystasjon, som i sin tur leier lokalene fra jernbaneverket gjennom en 20 års avtale. Oppdal Naturparksenter ble verken noen besøkmessig eller økonomisk suksess, og utstillingen har derfor blitt nedlagt. Oppdal Skystasjon AS har så langt ikke klart å finne andre leietakere, og kommunen hefter derfor fremdeles med en årlig leie på rundt kr 200.000,-.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Styret i Oppdal Skystasjon AS bør intensivere arbeidet med å finne nye leietakere til lokalene som ble benyttet av Oppdal Naturparksenter. Dersom dette ikke lar seg gjøre, bør man søke etter andre finansieringsløsninger slik at kostnadene ikke belaster kommunens frie midler.

Aktuelle omstillingstiltak

3.3 Finansieringsopphør for bygdemusèet

Museumsdrift er ikke en kommunal primæroppgave. Årlige bruttokostnader for en 62% stilling og FDV-kostnader ved museumsområdet ligger på rundt kr 770.000,-. Med fratrekk for rundt kr 140.000,- i inntekter finansierer kommunen bygdemusèet med omlag kr 630.000,- pr år. I forhold til antall besøkende og brukere av musèumstilbudet kan det stilles spørsmålsteget ved denne ressursbruken. På den andre siden er det vanskelig å måle verdien av å vedlikeholde og pleie kulturminner, - dette må ses i lys av hvilken verdi kulturformidlingen vil ha for fremtidige generasjoner. Gjennom prosjektet "et levende museum" har det blitt satset sterkere på å trekke til seg publikum..

Arbeidsgruppas anbefaling:

Under forutsetning av at ansvaret for nødvendig vedlikehold av verneverdige bygninger blir overtatt av andre, anbefales det å fase ut det kommunale finansieringsansvaret for bygdemusèet. Dette gir en kostnadsgevinst på kr 630.000.

3.4 Redusert driftsramme for Oppdal Kulturhus KF

Opgavene som ivaretas av Oppdal Kulturhus KF er i all hovedsak ikke lovpålagte. Kommunen overfører i 2011 en driftsramme på 9,6 mill. til foretaket, og overlater til foretakets styre å tilpasse aktiviteten innenfor denne rammen. Rente- og avdragutgifter for lånene til bygget dekkes over kommunens hovedregnskap. KOSTRA-tall viser at Oppdal bruker mye penger på kultursektoren:

	Oppdal	Kommunegruppe 11	Sør-Trøndelag	Hele landet eks. Oslo
Netto driftsutgifter pr innbygger	2 569	1 514	1 615	1 651
Netto driftsutgifter i % av kommunens samlede utgifter	6,5%	3,7%	4,6%	4,3%

I tillegg har arbeidsgruppa merket seg at besøkstallene har vært høyere enn prognosene som lå til grunn for den opprinnelige utmålingen av kommunalt tilskudd, og antar at dette reflekteres i inntjeningen og foretakets evne til å finansiere driften med egne midler. Arbeidsgruppa legger videre til grunn at foretaket må bære sin andel av et kommunalt innsparingsbehov selv om det er organisert som et foretak. Foretaket har et samlet utgiftsbudsjett på rundt 21 mill. For hver prosent i effektiviseringskrav har man et innsparingspotensial på rundt kr 200.000,-.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Arbeidsgruppa legger til grunn at Oppdal Kulturhus KF må bære sin del av et effektiviseringskrav. Det anbefales at styret i foretaket får i oppgave å gjennomføre tiltak som gjør det mulig å redusere kostnadene med 1,5%, - tilsvarende kr 200.000,-.

3.5 Redusert driftsramme for Oppdal kirkelige fellestråd

På tilsvarende måte som for kulturhusforetaket, overfører kommunen en driftsramme til kirkelig sektor som fellestrådet disponerer over. Etter kirkeoven har kommunen ansvaret for å gjøre fellestrådet økonomisk i stand til å dekke utgifter til drift og vedlikehold av kirker og kirkegårder. Noen KOSTRA-indikatorer for 2010 gir et bilde av prioriteringen:

Aktuelle omstillingstiltak

	Oppdal	Kommunegruppe 11	Sør-Trøndelag	Hele landet eks. Oslo
Netto driftsutgifter pr innbygger	511	533	445	494
Netto driftsutgifter i % av kommunens samlede utgifter	1,3%	1,3%	1,3%	1,3%

Disse indikatorene viser at kirkelig sektor er prioritert på nivå med andre kommuner. I 2011-budsjettet er det bevilget kr 3.579.000,- over kommunebudsjettet til driften av kirkelig sektor. Kirkelig fellestid har rettet en henvendelse til formannskapet der de peker på store utfordringer med å balansere budsjettet innenfor denne rammen. Ut fra dette synes det lite realistisk at kirkelig fellestid skal bli pålagt ytterligere budsjettbesparelser.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Arbeidsgruppa finner det ikke realistisk å kutte bevilgningene til kirkelig fellestid.

3.6 Nedleggelse av kommunal røntgen

Det forhandles i disse dager med St.Olavs hospital om hvorvidt sykehuset skal overta røntgen. Det er fortsatt mye usikkerhet rundt dette. Om St.Olav overtar røntgen vil Oppdal kommune få en innsparing i ressursbruk tilsvarende 150.000 pr. år. (0,6 årsverk + drift).

Dersom Oppdal kommune på eget initiativ legger ned røntgen vil man ha tilsvarende innsparing. I følge enhetsleder er dette gjennomførbart og lovlig. Det vil medføre konsekvenser i form av innbyggerne i Oppdal sitt røntgen-tilbud.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Selv om arbeidsgruppa ser hvilke behov røntgentilbudet dekker, anbefales det at kommunen fritar seg fra denne ikke-lovpålagte oppgaven. Det tas ut en kostnadsgevinst på kr 150.000,- i året.

3.7 Oppsigelse av avtale om økonomisk ansvar for private omsorgsboliger

Kommunen har avtale med eierne av private omsorgsboliger om å dekke husleien dersom boligen ikke blir leid ut. For 2010 kostet dette kommunen kr 228.000,-. For 2011 er det budsjettet med kr 100.000,-, men dette er kostnader kommunen selv ikke styrer. Det er grunn til å stille spørsmålsteget ved en ordning som i så stor grad fjerner eiernes incentiv til å drive utleieforvaltning på en økonomisk forsvarlig måte. På bakgrunn av dette ble det i april 2008 fremmet en kommunestyresak hvor rådmannen anbefalte å ikke forlenge avtalene. Kommunestyret vedtok i stedet følgende:

Bruksavtalen vedr. private omsorgsboliger videreføres for en ny fireårsperiode, men at det stilles krav til eierne/inntaksteam for at tomme leiligheter blir bebodd snarest når det blir ledige leiligheter.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Arbeidsgruppa anbefaler at kommunen fraskriver seg finansieringsansvaret for ledige leiligheter når nye avtaler skal inngås. Dette innebærer at budsjettmidler på kr 100.000,- frigjøres.

Aktuelle omstillingstiltak

3.8 Sentralisering av SFO-tilbudet

Kommunen er pålagt å ha SFO-tilbud, men det er opp til kommunen selv å bestemme hvordan dette skal organiseres. Man kan altså bestemme at en skole skal ha SFO-tilbud for hele kommunen.

For inneværende skoleår har vi følgende bruksfrekvens for SFO-tilbudet:

	Drivdalen	Vollan	Aune	Midtbygda	Lønset
Antall SFO-brukere	7	10	110	6	0
SFO-brukere % av alle elever	10%	14%	29%	11%	0%

KOSTRA-indikatorene for 2010 gir følgende informasjon om SFO-tilbudet:

	Oppdal	Kommunegruppe 11	Sør-Trøndelag	Hele landet
Nto driftsutgifter til SFO pr innbygger	290	212	181	181
Nto driftsutgift til SFO pr innbygger 6-9 år	5626	4363	3830	3728
Brutto driftsutgift pr. bruker av komm. SFO	32 946	24 174	22 916	24 124
Andel innbyggere 6-9 år i SFO	36,5%	47,4%	62,9%	58,5%
Andel elever med 100% plass	38,1%	38,9%	50,5%	55,6%

Som man ser av bruksfrekvensen er det et heller beskjedent bruk av tilbudet ved grendeskolene. Målt pr elev får man uforholdsmessig høye kostnader ved skoler med få brukere.

I ressursmodellen for skolene blir budsjettmidler til SFO lagt inn med et fast ledd på kr 75.000,- og et variabelt ledd på kr 10.500,- pr SFO-bruker. Hvis man lager et SFO-tilbud vil man være avhengig av transport til og fra skolene. Dette vil kommunen selv måtte dekke kostnadene på. Forutsetter man at man har 27 brukere som trenger transport to ganger pr dag til og fra SFO - skole til en fastpris på 17,- pr elev vil man få en ekstrakostnad på 174.420,- pr år. Trekker man fra dette fra forventet innsparing på fastleddet til tre skoler, 225.000,-, vil det reelle innsparingspotensialet være 50.580,- pr år.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Arbeidsgruppa anbefaler at SFO-tilbudet justeres i tråd med anbefalingene om endring av skolestrukturen i pkt 2.2, og at alle de gjenværende skolene opprettholder SFO-tilbudet. Dette gir en beregnet kostnadsgevinst på kr 150.000,-.

3.9 Haugen gård leirskole – opphør av kommunalt ansvar

Kommunen har arbeidsgiveransvaret for leirskolelæreren ved Haugen gård, mens driften av leirskoletilbudet forøvrig er et privat anliggende. Oppgaven er ikke lovpålagt. Vi fakturerer kommunene som bruker leirskoletilbudet etter sentralt fastsatte satser. Etterspørselen etter leirskoletilbudet er sterkt avtakende. Leirskolelæreren er ansatt i 100% stilling, men i den ledige tiden brukes han i undervisningsarbeid ved Midtbygda skole. Tidsforbruket som leirskolelærer tilsvarte i 2010 rundt 20 % stilling, og de reelle kostnadene ble rundt kr 150.000,-.

Dersom kommunen fraskriver seg ansvaret for å holde leirskolelærer, må det antas at det økonomiske grunnlaget for leirskolen faller bort.

Aktuelle omstillingstiltak

Den eneste avtalen som er å finne rundt kommunens deltakelse i leirskoletilbudet var knyttet til skoleåret 1977/78, hvor kommunen påtok seg ansvar for å avlønne læreren. I ettertid synes det som om denne avtalen har blitt stilltiende prolongert.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Under forutsetning av at det ikke eksisterer noen avtalemessige hinder i forhold til eieren av leirskolen, anbefales det at kommunens engasjement opphører. Dette gir en budsjettgevinst på kr 150.000.

3.10 Reduksjon av lærertettheten i grunnskolen

Selv om grunnskoleundervisning er en lovpålagt oppgave, står kommunene relativt fritt i å bestemme hvordan dette skal organiseres, f.eks. ved å fastsette forholdstallet mellom antall lærere og elever. Dette forholdstallet, - målt som antall elever i hver undervisningsgruppe, - utgjør basisen i den ressursmodellen vi har utviklet for skolene. Modellen utleder rammer til lærerlønn ut fra en norm for gruppestørrelse på 14,6 elever. For å kompensere for smådriftsulempene får grendeskolene tillegg som gjør det mulig å organisere undervisningen i mindre grupper enn dette. KOSTRA-indikatorene for 2010 viser følgende lærertetthet i Oppdal sammenlignet med andre kommuner:

	Oppdal	Kommunegruppe 11	Sør-Trøndelag	Hele landet eks. Oslo
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1.-10. trinn	11,5	12,2	14,2	13,7
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1.-4. trinn	11,0	11,6	13,5	13,2
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 5.-7. trinn	10,9	11,5	13,8	13,2
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 8.-10. trinn	12,7	13,5	15,5	14,9

KOSTRA-indikatorene viser at Oppdal har stor lærertetthet. Mye av dette skyldes høy timeandel med spesialundervisning, og mye skyldes at Oppdal har relativt mange fådelte skoler med begrensede muligheter for å organisere undervisningen i store grupper.

Dersom man valgte å øke den gjennomsnittlige gruppestørrelsen med 1 elev, ville man oppnådd en budsjettbesparelse på 1,7 mill.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Flertallet mener at lærertettheten bør nedjusteres noe ved at normen for gruppestørrelse økes med 1 elev. Dette anslås å gi en budsjettgevinst på 1,75 mill. Flertallet legger til grunn at belastningen må ta på de største skolene, noe som krever en revidering av fordelingsmodellen. Mindretallet mener at normen for gruppestørrelse bør holdes uendret. Hele arbeidsgruppa er enige i at besparelser innen skolesektoren i stedet bør tas ut gjennom endring av skolestrukturen.

3.11 Redusert tjenestekvalitet innenfor samferdselssektoren

Kommunen driver 74 km kommunal veg, med 915 gatelyspunkt langs 24 km vegstrekning. Noen KOSTRA-indikatorer fra 2010 gir en pekepinn om tjenestenivået:

Aktuelle omstillingstiltak

	Oppdal	Kommunegruppe 11	Sør-Trøndelag	Hele landet eks Oslo
Brutto driftsutgift pr km veg og gate	76 082	83 612	135 791	123 652
Andel kommunale veier og gater med fast dekke	59 %	56 %	38 %	67 %
Antall km kommunale veier med belysning pr 10.000 innbyggere	37	59	34	44
Nto driftsutgifter pr innbygger	662	1 005	440	730

Både isolert sett og vurdert opp mot de naturgitte forutsetningene som Oppdal har, gir KOSTRA-indikatorene en pekepinn om at samferdselssektoren ikke er spesielt høyt prioritert.

Arbeidsgruppas anbefaling:

For å opprettholde en forsvarlig standard anbefales det ikke at ressursene til samferdselssektoren reduseres.

3.12 Godtgjøring til folkevalgte

For 2011 er det budsjettert med en samlet godtgjørelse til folkevalgte på kr 2.206.000,-. KOSTRA-indikatorene for funksjon 100 "politisk styring" viser følgende størrelser for 2010:

	Oppdal	Kommunegruppe 11	Sør-Trøndelag	Hele landet eks Oslo
Brutto driftsutgift pr innbygger	417	392	326	328

Oppdal har utgifter til folkevalgte som ligger noe høyere enn sammenligningsgruppen. Hadde utgiftene vært på kommunegruppenivå, ville vi spart rundt kr 165.000,-. Hadde de vært på fylkesnivå, er potensialet rundt kr 600.000,-.

I korte trekk er reglementet for folkevalgte bygd opp slik:

- Ordførerens godtgjøring fastsettes under budsjettbehandlingen, og for 2011 er den satt til kr 640.000,-.
- Varaordførerens faste godtgjøring er 20% av ordførerens godtgjøring. For 2011 kr 128.000,-.
- Formannskapetets medlemmer for øvrig får en fast godtgjøring på 2% av ordførerens. For 2011 kr 12.800,-. I tillegg får disse 2 promille av ordførerens godtgjørelse pr møte. (kr 1.280,-)
- Lederne av bygningsråd, driftsutvalg og kontrollutvalg får en fast godtgjøring på 4% av ordførerens. For 2011 kr 25.600,-. I tillegg får disse 2 promille av ordførerens godtgjørelse pr møte. (kr 1.280,-)
- Medlemmer i bygningsråd, driftsutvalg og kontrollutvalg får en fast godtgjøring på 1% av ordførerens. For 2011 kr 6.400,-. I tillegg får disse 2 promille av ordførerens godtgjørelse pr møte. (kr 1.280,-)
- For kommunestyret og andre møter for tillitsvalgte er godtgjøringen 0,3 promille av ordførerens godtgjøring pr time. (kr 192,-)
- Folkevalgte får i tillegg dekt tapt arbeidsfortjeneste eller utgifter til stedfortreder oppad begrenset til 0,75 promille av ordførerens godtgjøring pr time (kr 480,-)

Arbeidsgruppas anbefaling:

Arbeidsgruppa vil peke på at det ligger et visst innsparingspotensial ved å stramme inn på prosentstørrelsene for politikergodtgjøring, og ved at godtgjøringen til kommunestyret utmåles pr møte og ikke pr time. Gruppa vil likevel ikke foreslå konkrete endringer nå.

Aktuelle omstillingstiltak

3.13 Reduksjon i antall lærlingplasser

Kommunen har 9 lærlingehjemler, og alle er besatt. I tillegg har vi for tiden et overforbruk på 1 lærlingeplass. Det er ikke en lovpålagt oppgave å ha lærlingeplasser. For 2-3 år siden ble det stilt spørsmål ved denne ressursbruken, da det en periode var vanskelig å besette alle hjemlene. Dette har snudd, og problemstillingen er nå at vi ikke har nok hjemler for å dekke behovet.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Ut fra en behovsvurdering blir det ikke anbefalt å redusere kommunens tilbud om lærlingeplasser.

3.14 Ungdom i jobb

Kommunen har i en årrekke hatt en ordning der ungdommer engasjeres i sommerjobb, hvor kostnadene i større grad må betraktes som et arbeidstreningstiltak for ungdom enn som nødvendig kjøp av arbeidskraft. For 2011 er det avsatt en ramme på kr 178.000,-.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Arbeidsgruppa mener at tiltaket bør avvikles, og at det tas ut en budsjettgevinst på kr 178.000.

3.15 Revidering av vedtak knyttet til sikringskjøring

I oppdalskolen i dag er det flere elever som får dekt sikringskjøring pga farlige veistrekninger. I dag er det ingen felles retningslinjer for skolene på hva som er kriteriene for at sikringskjøring skal gis. Dette medfører at det er opp til den enkelte rektor å gjøre vedtak på om elever får sikringskjøring. En del av disse vedtakene gjøres på gamle erfaringer. Kommunen bør utarbeide nye strengere retningslinjer for sikringskjøring. Dette vil føre til at enkelte elever som i dag mottar sikringskjøring ikke vil motta dette tilbudet. Total besparelse vil være vanskelig å regne ut, men hvis man antar at man kan spare kostnader på ca 6000,- pr elev og man reduseres antallet elever med 1/3 vil man spare totalt 98.000,- pr år.

Oppdal u.skole	Lønset	Vollan	Drivdalen	Aune	Midtbygda
4	3	14	7	20	1

Arbeidsgruppas anbefaling:

Arbeidsgruppa mener at det bør utarbeides strenge retningslinjer for sikringskjøring, og legger til grunn at dette har et budsjettpotensial på rundt kr 100.000,-.

3.16 Reduksjon i rådmannen sine stabsfunksjoner

Rådmannsstaben bistår rådmannen med å utøve ledelsesfunksjoner, og ved siden av rådmannen selv består den av lederen for utviklingsenheten, personalsjefen, organisasjonssjefen og økonomisjefen. Altså til sammen 5 stillinger som er plassert på et relativt høyt lønnsnivå. De utfører arbeid som i liten grad er direkte knyttet til den løpende tjenesteproduksjonen, og det er tvilsomt om kutt i stabsfunksjonene vil gi seg målbare utslag i kommunens evne til å produsere tjenester. På den andre siden vil forutsetningene for god styring og kontroll kunne bli svekket, og et kutt vil kunne gå ut over kapasiteten til å drive med utviklingsarbeid.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Arbeidsgruppa mener at man løpende må vurdere om kommunen har det rette forholdet mellom ressurser som brukes til ledelse på rådmannsnivå og ressurser som brukes til ledelse og tjenesteproduksjon ute i enhetene. Slik situasjonen er i dag, anser ikke arbeidsgruppa det som ønskelig å gjøre endringer.

Aktuelle omstillingstiltak

4. Kutt i tilskuddsposter

Arbeidsgruppa har gått igjennom utgiftsposter som er budsjettert under artsgruppe 14. Denne artsgruppen skal vise utgifter der kommunen gir overføringer eller yter tilskudd til andre uten at det blir stilt krav om noen motytelse i form av konkrete varer eller tjenester.

		Regnskap 2010	Budsjett 2011	Merknad
Ansvar: 010 Forvaltning av skole				
14701	Tilskudd til private	684 000	0	Spesialundervisning OKG. Lovpålagt.
14726	Tilskudd enkeltvedtak	0	998 000	Spesialundervisning OKG. Lovpålagt.
Ansvar: 013 Grønn omsorg				
14701	Tilskudd til private	57 000	60 000	
Ansvar: 014 Den kulturelle skolesekken				
14703	Tilskudd	23 415	20 000	Samlet kommunal finansiering: kr 60.000
Ansvar: 015 Forvaltning barnehage				
14701	Tilskudd til private	28 729	103 000	
14703	Tilskudd	122 610	0	
14726	Tilskudd enkeltvedtak	0	139 000	Penger som følger enkeltvedtak.
Ansvar: 022 Preparering av turløyper				
14701	Tilskudd til private	5 000	5 000	Tilskudd til Storlidalen løypelag
Ansvar: 031 Klinisk veterinæravakt				
14724	Godtgjørelse klinisk veterinæravakt	570 075	594 000	kr 534.000 dekkes med øremerket tilskudd
Ansvar: 033 Viltforvaltning				
14701	Tilskudd til private	50 000	50 000	Ettersøkslaget. Lovpålagt. 25.000 dekkes av Mesta
Ansvar: 034 Friluftsliv				
14701	Tilskudd til private	24 000	22 000	Velforeninger og tilsynsjobb etter avtale.
Ansvar: 052 Religiøse formål				
14702	Støtte til institusjoner, foreninger og lag	170 140	170 000	Lovpålagt tilskudd til trossamfunn
Ansvar: 082 Vennekapskommuner				
14702	Støtte til institusjoner, foreninger og lag	0	4 000	
Ansvar: 085 Kunst, musikk og sang				
14701	Tilskudd til private	50 000	50 000	Landsdekkende arrangement
14703	Tilskudd	21 500	32 000	Div. arrangement, voksne
14711	Kulturprisen	10 000	10 000	Kulturpris
Ansvar: 086 Barne og ungdomsarbeid				
14702	Støtte til institusjoner, foreninger og lag	108 000	150 000	4H, juniorkorps, mm.
Ansvar: 087 Idretts- og friluftaktiviteter				
14701	Tilskudd til private	17 152	34 000	Garderobeleie idrettshallen
14702	Støtte til institusjoner, foreninger og lag	542 600	0	
14703	Tilskudd	396 630	530 000	Aktivitetsstøtte barn/ungdom
14707	Tilskudd til andre formål	22 000	22 000	Strøm lysløyper
Ansvar: 088 Voksenopplæring				
14703	Tilskudd	39 322	40 000	Betaling av lokalleie for lag og foreninger
Ansvar: 171 Andre næringsformål				
14701	Tilskudd til private	124 668	500 000	Dekkes over næringsfondet
14702	Støtte til institusjoner, foreninger og lag	1 082 000	1 277 000	Dekkes over næringsfondet
14703	Tilskudd	170 000	185 000	Dekkes over næringsfondet
14707	Tilskudd til andre formål	124 710	200 000	Dekkes over næringsfondet
Ansvar: 172 Innlandsprogrammet - Blilyst:)				
14502	Tilskudd vertskommune	610 000	720 000	Dekkes over næringsfondet
Ansvar: 173 Regionale utviklingsmidler				
14701	Tilskudd til private	525 042	600 000	Finansiert av øremerkede midler
Ansvar: 180 Fellesutgifter				

Aktuelle omstillingstiltak

	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Merknad
14502 Tilskudd vertskommune	8 005	0	
Ansvar: 231 Partistøtte			
14701 Tilskudd til private	56 438	66 000	Frivillig tilskudd etter partilovens § 10
Ansvar: 232 Politiske organer			
14719 Tiltak iflg ungdommens kommunestyre	50 000	50 000	
Ansvar: 240 Tilleggsbevilgningsreserve			
14701 Tilskudd til private	45 000	0	
14702 Støtte til institusjoner, foreninger og lag	37 913	60 000	Etter ordførerens bestemmelse
14717 Tilfeld.utg etter formannskapets bestemmelse	117 380	310 000	Etter formannskapets bestemmelse
Ansvar: 242 Kulturhuset			
14801 Overføring til kulturhuset	9 309 000	9 607 000	Se pkt 3.6
14803 Overf fondsmidler til kulturhuset	480 000	0	Engangsoverføring til investering
Ansvar: 330 Avlastning			
14714 Utgiftsdekning besøkshjem	0	14 000	
Ansvar: 570 Kirkelig sektor			
14701 Tilskudd til private	3 332 000	3 541 000	Se pkt 3.9
Ansvar: 612 Parkeringsplasser			
14701 Tilskudd til private	0	200 000	Forskjønnning sentrum. Finansiert av infrastrukturfondet
Ansvar: 710 Psykisk helsearbeid			
14702 Støtte til institusjoner, foreninger og lag	20 000	25 000	Lokallaget for mental helse
Ansvar: 722 Administrasjon flyktninger			
14704 Bistand - støtte	431 559	489 000	Finansieres av flyktningemidler
14712 Tilskudd flyktningeguide	0	20 000	Finansieres av flyktningemidler
14716 Etablering nye flyktninger	356 374	400 000	Finansieres av flyktningemidler
Ansvar: 724 Barnevern			
14713 Utgiftsdekning fosterhjem	2 102 648	1 740 000	Ytelser etter barnevernloven (norm fra KS)
14714 Utgiftsdekning besøkshjem	95 574	80 000	Ytelser etter barnevernloven (norm fra KS)
14715 Utgiftsdekning besøkshjem (flyktn)	18 600	20 000	Ytelser etter barnevernloven (norm fra KS)
14720 Utgiftsdekn fosterhjem (flyktn)	709 740	674 000	Ytelser etter barnevernloven (norm fra KS)
Ansvar: 725 Barnevern Rennebu			
14713 Utgiftsdekning fosterhjem	552 508	500 000	Dekkes av Rennebu kommune
14714 Utgiftsdekning besøkshjem	17 610	17 000	Dekkes av Rennebu kommune
Ansvar: 752 Sosialkontortjeneste			
14704 Bistand - støtte	797 417	743 000	Dekkes av Rennebu kommune
Ansvar: 754 Andre tiltak			
14701 Tilskudd til private	7 008	20 000	Avlastningstilskudd for funk.hemmede barn
14702 Støtte til institusjoner, foreninger og lag	529 074	530 000	Tilrettelagte arb. plasser for 21 brukere hos Vekst
14703 Tilskudd	18 562	0	Senter mot incest
14707 Tilskudd til andre formål	250 000	250 000	Oppdal Frivillighetssentral
14714 Utgiftsdekning besøkshjem	100 308	0	
Ansvar: 756 Økonomisk sosialhjelp			
14704 Bistand - støtte	1 578 086	1 543 000	Sosialhjelpsytelser
14705 Hjelp selvhjelp/livsopphold flyktninger	533 102	300 000	Dekkes av flyktningemidler
14707 Tilskudd til andre formål	6 000	6 000	
	27 138 499	27 720 000	

Arbeidsgruppen har foretatt en konkret vurdering for hver enkelt overføringsordning hvor man har stilt seg følgende spørsmål:

- Er det lovlig å foreta kutt i tilskuddene? Dersom overføringene kommer som et resultat av lov- eller avtalefestede ordninger vil det som hovedregel ikke være mulig å oppnå budsjettbesparelser.

Aktuelle omstillingstiltak

- Vil kutt i tilskuddene føre til frigjorte budsjettmidler? Dersom ordningene blir finansiert med øremerkede inntekter eller fondsmidler kan ikke besparelsene uten videre brukes til andre formål.
- Hvor mye vil kuttene smerte for mottakergruppen? Dersom budsjettkutt går ut over det grunnleggende velferdsnivået til mottakergruppen blir det ikke anbefalt å gjøre endringer.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Følgende tilskuddsordninger avvikles, og det tas ut en budsjettgevinst på kr 673.000:

Tilskuddsordning	Innsparingspotensial
Den kulturelle skolesekken	60 000
Vennskapskommune, tilskudd	4 000
Tilskudd til landsdekkende arrangement	50 000
Tilskudd til diverse arrangement, voksne	32 000
Kulturprisen	10 000
Garderobeleie i idrettshallen	34 000
Strøm til lysløype	22 000
Tilskudd til politiske partier	66 000
Tilskudd til lag og foreninger etter ordførerens bestemmelse	60 000
Tilfeldige utgifter etter formannskapetets bestemmelse	310 000
Tilskudd til lokallaget for mental helse	25 000
Sum	673 000

5. Inntektsøkning

Arbeidsgruppen har foretatt en gjennomgang av eksisterende betalingsordninger og vurdert om det er lovlig, hensiktsmessig eller tilrådelig å foreta en oppjustering av satsene. I dette arbeidet har arbeidsgruppa sett på tilgjengelige KOSTRA-data over hvilket nivå kommunen ligger på i forhold til andre kommuner. I tillegg har det blitt vurdert om vi har adgang til å innføre nye betalingsordninger.

5.1 Betalingssatser for hjemmetjenestene

Arbeidsgruppa har sett på potensialet ved å øke betalingssatsene for

- Betaling for praktisk bistand i hjemmet (hjemmehjelp)
- Matombringning og servering ved BOAS
- Leie av trygghetsalarm

Oppdal har betalingsfritak for hjemmetjenester for de som har lavest inntekt, og moderate satser for de med middels inntekt. Sammenlignet med andre kommuner viser KOSTRA følgende satser i 2010:

	Oppdal	Kommune- gruppe 11	Sør- Trøndelag	Landet
Abonnementspris, ved skattbar inntekt under 2 G, i kroner per mnd	0	158	157	156
Abonnementspris, ved skattbar inntekt 2 - 3 G, i kroner per mnd.	462	644	547	625
Abonnementspris, ved skattbar inntekt 3 - 4 G, i kroner per mnd.	931	1 042	858	1 006
Abonnementspris, ved skattbar inntekt 4 - 5 G, i kroner per mnd.	1 395	1 380	1 238	1 394
Abonnementspris, ved skattbar inntekt over 5 G, i kroner per mnd.	1 867	1 724	1 508	1 733

Betaling for praktisk bistand i hjemmet

Forutsetninger:

25% har 1 t/uke

75% har 2 t/uke og mer

Månedssats med 2 t/uke og mer

	Nåværende	Ny sats	Antall	Nytt Nåværende	anslag	Endring
Inntil 2 G	0	160	123 brukere	0	147 600	147 600
2-3 G	477	630	31 brukere	110 903	146 475	35 573
3-4 G	960	1 000	21 brukere	151 200	157 500	6 300
4-5 G	1 440	1 440	5 brukere	54 000	54 000	0
Over 5 G	1 927	1 927	1 brukere	14 453	14 453	0
			181 brukere	330 555	520 028	189 473

Andre tjenester

Middagsmat pr porsjon	77	90	23 000 Porsjoner
Frokost/aftens pr porsjon	30	35	8 000 Porsjoner
Leie trygghetsalarm pr mnd	41	50	180 Abonnenter

Inntektsøkning praktisk bistand	189 000
Inntektsøkning middagsmat	299 000
Inntektsøkning frokost/aftens	40 000
Inntektsøkning trygghetsalarm	19 000

Arbeidsgruppas anbefaling:

Abonnementsprisen pr mnd. for hjemmehjelp oppjusteres til kr 160,- for de med inntekt under 2G, til kr 630,- for de med inntekt mellom 2 og 3 G, og til kr 1.000,- for de med inntekt mellom 3 og 4 G. Leie av trygghetsalarm oppjusteres til kr 50,- pr mnd. Øvrige satser holdes uendret. Dette gir en beregnet inntektsøkning på rundt kr 200.000.

5.2 Innføring av avgiftsparkering i sentrum

Mange andre kommuner som har sentrum på størrelse med Oppdal har innført avgiftsparkering, bl.a. Måløy, Sogndal, Brønnøysund, Fauske, Flekkefjord, Flora, Lenvik, Levanger, Røros, Voss og Elverum. Argumentene som brukes for å innføre avgiftsparkering er gjerne:

- Parkeringsmønsteret i sentrum blir organisert på en bedre måte
- Letter presset på parkeringsarealene
- Bedrer trafiksikkerheten
- Hjelper næringsdrivende med å få god sirkulasjon på parkeringsplassene
- Stimulerer til mer miljøvennlig transportmønster, som bruk av sykkel og kollektivtransport
- Bedrer parkeringssituasjonen for bevegelsehemmede
- Gjør gatene mer fremkommelige for varelevering, snørydding og renovasjon
- Demper investeringsbehovet for nye parkeringsplasser
- Skaffer inntekter som kan finansiere kommunens kostnader til sektoren

Lovhjemmelen for innføring av avgiftsparkering finner man i vegtrafikkloven og tilhørende forskrift om avgiftsparkering. I følge forskriften skal politiet høres, og det forutsettes at kommunen overtar ansvaret med håndhevingen av parkeringsgebyr for hele kommunen, og ikke bare for det området hvor avgiftsparkering blir innført. Man må søke Vegdirektoratet om slik myndighet, som har adgang til å gi kommunen politimyndighet innenfor de områder av vegtrafikkloven som omhandler parkering. Parkeringsgebyr tilfaller kommunen.

I sentrum er anslagsvis 60-65% av parkeringsplassene eid av private. Erfaringer fra andre kommuner tilsier at det er mest gunstig at eierne av de private plassene inngår avtale med parkeringsselskapet/kommunen om drifting (vedlikehold, snørydding, renhold, oppmerking), og at det avtales en inntektsfordeling som tar hensyn til hvem som bærer driftskostnader og hvem som eier plassene.

Basert på erfaringstall fra andre kommuner har arbeidsgruppa gjort anslag over økonomien i et slik tiltak.

Antall parkeringsplasser	800
herav private	500
Omsetning pr. parkeringsplass	3 000 kr
Komp. til private pr p-plass	1 000 kr
Antall årsverk	2 årsverk
Kostnad pr årsverk	550 000 kr
Andre driftskostnad pr p-plass	1 000 kr
Kostnad pr automat	100 000 kr
Antall automater	12
Levetid for investeringer	5 år
Kapitaliseringsrente	5 %

Aktuelle omstillingstiltak

Parkeringsavgifter	2 400 000	
Gebyrer	800 000	
Sum inntekter		3 200 000
Personellkostnader	1 100 000	
Andre driftskostnader	800 000	
Inntektsfordeling til private	500 000	
Sum utgifter		2 400 000
Netto kontantstrøm pr år		800 000
<i>Investeringskostnader:</i>		
Innkjøp og installasjon automater	1 200 000	
Gjennomføring av skiltplan	500 000	
Prosjektmedarbeider 1/2 år	300 000	
Sum investeringer	2 000 000	
Kapitalkostnader pr år		460 000
Resultat pr år		340 000

Netto inntektsstrøm pr år er anslått til rundt 0,8 mill. Dersom man ikke bruker øremerkede fondsmidler (f.eks. infrastrukturfond, fond for frikjøp av parkeringsplasser) som kan finansiere investeringskostnadene, må også kapitalkostnadene henføres til området.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Det innføres avgiftsparkering i sentrum. Dette anslås å gi en nettoinntekt på kr 800.000. Det legges til grunn at investeringene finansieres med øremerkede fondsmidler.

6. Kapitalfrigjøring gjennom salg av eiendeler

Dersom kommunen selger noen av sine eiendeler kan man frigjøre kapital som reduserer lånebehovet ved nye investeringer. Dermed kan fremtidig rente- og avdragbelastning i driftsbudsjettet holdes på et lavere nivå enn hva det ellers ville blitt. Flere betingelser må imidlertid være oppfylte for at dette skal være en reell mulighet:

- At eiendelen ikke skaffer inntekter eller velferdsgevinster med dagens anvendelse som forsvarer kapitalbindingen.
- At det eksisterer et marked som eiendelen kan omsettes i.
- At man ikke fratar seg selv fremtidige utviklingspotensial eller inntektsmuligheter som oppveier kostnadene med dagens kapitalbinding.
- At det ikke ligger forpliktelser knyttet til eiendelen som binder opp anvendelsen av salgsinntekten.

Ut fra disse betraktningene anser arbeidsgruppa det som mest aktuelt å forsøke å realisere grunneiendommer som er regulert til utbyggingsformål.

6.1 Salg av grunneiendommer som er regulert til utbyggingsformål

Etter arbeidsgruppas vurdering kan det være aktuelt å realisere følgende grunneiendommer:

Utbyggingsområder i Stølen	Eiendommene 294/71, 294/32 og 294/5. Samlet areal rundt 8 da.
Forretningstomt i sentrum (ved Fokus Bank)	Eiendommen 280/7. Areal rundt 0,6 da.
Industritomt i sentrum (ved Total)	Eiendommen 16/86. Areal rundt 6,0 da
Andelssagtomta	Eiendommen 280/100. Areal rundt 7,5 da.
Boligtomt	Eiendommen 256/5. Areal rundt 1,1 da

Arbeidsgruppa vil være forsiktig å anslå verdien på disse områdene, men ut fra markedsverdien på tilsvarende eiendommer anslås det et samlet potensial på rundt 10 mill. Renteavkastningen av en slik kapital anslås til 0,5 mill.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Ovennevnte eiendommer legges ut for salg, og inntektene avsettes til fond.

6.2 Areal som kan utvikles til utbyggingsformål

I et lengre tidsperspektiv anser arbeidsgruppa det som interessant å ta kommunens egne grunneiendommer med i betraktningen når kommuneplanens arealdel skal rulleres med sikte på å utvikle de til utbyggingsformål. De eiendommene det kan være mest aktuelt å vurdere i en slik sammenheng er 274/3 (Haugen) og 257/9 (Grøtsetra).

Arbeidsgruppas anbefaling:

Neste gang kommuneplanen skal rulleres bør det vurderes om noen av kommunens egne grunneiendommer kan være egnet til utbyggingsformål.

6.3 Landbrukseiendommer

Ut over de grunneiendommene som er nevnt under 6.1 og 6.2 eier kommunen flere skogs- og utmarksteiger. Disse har ingen økonomisk verdi for kommunen slik de nå forvaltes, og ved eventuelt salg må det skje etter jordlovens bestemmelser.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Landbrukseiendommer som er uaktuelle å utvikle til utbyggingsformål bør man vurdere å selge.

6.4 Kommunale utleieleiligheter

Arbeidsgruppa har også vurdert om noen av utleieenheterne kan realiseres. Kommunen disponerer 83 trygdeleiligheter og 51 øvrige utleieleiligheter. Etterspørselen etter å få bo i slike leiligheter er stor. Ved salg vil kommunen gå glipp av nettoinntekter som høyst sannsynlig ikke oppveies av reduserte rente- og avdragkostnader.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Ut fra behovsdekning og inntektpotensial bør ikke kommunens utleieenheter legges ut for salg.

6.5 Salg av festeareal

Arbeidsgruppen har sett på mulighetene for å tilby festerne av tomtegrunn innløsning. Det presiseres at kommunen ikke kan krev at tomtefesterne innløser sine tomter. Salgspotensialet er heller beskjedent, og ettersom prisingen vil stå i forhold til hvor mye som betales i festeavgift er det neppe noen gevinster å hente.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Ut fra en økonomisk betraktning anbefales det ikke å gjøre noen aktiv innsats for å selge bortfesteareal.

6.6 Salg av industribygg

Det kan være aktuelt å avhende industribygg V, hvor Rosenvik AS er leietaker. I dag er leien kr 181.000,-, mens salgsværdien kan anslås til rundt 2,5 mill.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Ut fra en økonomisk betraktning bør kommunen beholde gjenværende industribygg.

6.7 Salg av aksjer i kraftforetak

Kommunen eier 3,32% av aksjene i Trønderenergi AS og 100% av aksjene i AS Oppdal Everk. I 2010 ga disse eierandelene et utbytte på 11,3 mill. Det kan tenkes at man ved et nedsalg kunne fått bedre avkastning ved å redusere kommunens lånebehov, men dette har man ikke holdepunkt for å si noe om uten å kjenne omsetningsverdien for aksjene. Vedtektsbestemmelsene i TrønderEnergi og spørsmålet om Drivkrafta reduserer omsettelighetene til de to aksjepostene.

Arbeidsgruppas anbefaling:

Det anses ikke som økonomisk gunstig å foreta salg av kommunens aksjer i kraftforetak nå.

Aktuelle omstillingstiltak

7. Sammendrag

Arbeidsgruppa har fått i mandat å peke på tiltak som kan redusere driftsutgiftene og øke inntektene, og har kartlagt 31 ulike tiltak som bør vurderes i en slik sammenheng. Gruppa har pekt på at flertallet av disse kan gjennomføres uten at det går på bekostning av lovpålegg, eller at kvaliteten innen de mest sårbare velferdstjenestene blir kritisk.

Arbeidsgruppa har ikke tatt stilling til om det er ønskelig å gjennomføre disse tiltakene, men gitt et råd i forhold til hva som *kan* gjøres dersom kommunen kommer i en underskuddssituasjon.

Tiltak som kan gjennomføres	Kapittel i dokumentet	Potensial som flertallet anbefaler å utnytte	
		På 1 års sikt	På lengre sikt
Omstrukturering av enhetene	2.1	100 000	200 000
Endring av skolestrukturen	2.2		2 700 000
Omorganisering av demensomsorgen	2.4		2 700 000
Redusert aktivitetsnivå innen landbruks- og miljøforvaltning	3.1	500 000	500 000
Husleie for lokaler i skysstasjonen	3.2		200 000
Finansieringsopphør for bygdemusèet	3.3		630 000
Redusert driftsramme for Oppdal Kulturhus KF	3.4	200 000	200 000
Nedleggelse av kommunal røntgen	3.6	150 000	150 000
Oppsigelse av avtale for private omsorgsboliger	3.7	100 000	100 000
Sentralisering av SFO-tilbudet	3.8		150 000
Haugen gård leirskole – opphør av kommunalt ansvar	3.9	150 000	150 000
Reduksjon av lærertettheten i grunnskolen	3.10	730 000	1 750 000
Godtgjøring til folkevalgte	3.12	165 000	165 000
Opphør av ungdom i jobb-ordningen	3.14	178 000	178 000
Revidering av vedtak knyttet til sikringskjøring	3.15	100 000	100 000
Kutt i tilskuddsposter	4	673 000	673 000
Betalingssetser for hjemmetjenestene	5.1	200 000	200 000
Innføring av avgiftsparkering i sentrum	5.2		800 000
Salg av grunneiendommer som er regulert til utbyggingsformål	6.1		500 000
Sum		3 246 000	12 046 000

Potensialet er gruppert i hva som kan oppnås i *årlig gevinst* på kort og lang sikt.

I tillegg anbefaler arbeidsgruppa at det blir sett nærmere på kommunens grunneiendommer i LNF-soner med tanke på utvikling til utbyggingsformål eller salg til landbruksformål. Det har ikke blitt forsøkt å anslå hvilket inntektspotensial dette gir.

Arbeidsgruppa har prioritert bredde fremfor dybde. På dette stadiet i beslutningsprosessen er det viktigere at flest mulig alternativ kommer frem enn at alle detaljer og nyanser rundt det enkelte tiltak er ferdigutredet. Det har vært et mål at utredningen skal gi et *godt nok* bilde av mulighetene til at kommunestyret kan gjøre overordnede valg.

Selv om presisjonsnivået anses som godt nok i handlingsprogrammsammenheng, må det understrekes at anbefalingene kan være basert på bestemte forutsetninger, og at det kan være usikkerhet rundt tallene.